СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 12. | Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 16. січня, 1924.

VOL. XXXII. | No. 12. | Jersey City, N. J., Wednesday, January 16, 1924. | THREE CENTS

ПОДАТКОВИЙ ПРОЄКТ УРЯДУ ЗАГРОЖЕНИЙ

ВАШІНҐТОН, 14. січня. — Палата послів ухвалила нині поважною більшостю присутних голосів внесок конґресмена Ґарета, провідника демократів, щоби скасувати правило конґресового поступовання, після котрого можна брати під увагу лишень внески, відносячіся до справи, яка в дану хвилю находиться під дебатою.

Зараз опісля провідники републиканської більшости заявили, що ухваленне сього правила загрожує ухваленню податкового закона. Подія примусить відай републиканців піти на переговори з демократичною менчостю.

ЗА ЛЮДЯНИМ ЗАКОНОМ ІМІҐРАЦІЙНИМ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 14. січня. — Місійні жіночі товариства всіх протестантських віроісповідань, що відбувають тут свою річну конвенцію, ухвалили резолюцію, в якій домагаються „християнської іміґраційної політики". Бесідники осуджували теперішну іміґраційну політику Злучених Держав яко нелюдяну.

ПРЕДСКАЗУЄ УХВАЛЕННЄ БОНУСА

НЮ ЙОРК, 14. січня. — Сенатор Меґнас Джансон, один з провідників фармерсько-робітничої партії, заявив тут ґазетярам, що на його думку бонус для ветеранів великої війни буде безсумнівно ухвалений сим конґресом, хочби навіть президент його заветував.

СВАРКА ЗА ОСІДОК КОНВЕНЦІЇ

ВАШІНҐТОН, 14. січня. — Сварка за місце відбуття демократичної конвенції ще не покінчена. Комітет партії вагається межи трома головними пропозиціями, а саме межи відбуттєм конвенції в Ню Йорку, Шікаґо або Сейнт Луисі. Прихильники Мекаду стоять проти Ню Йорку.

КЛЕН В ПОЛІТИЧНІЙ БОРОТЬБІ

НЮ ОРЛІНС, Луисіяна, 14. січня. — Виборча аґітація до стейтової леґіслятури сього стейту ведеться часто довкола Ку-Клакс-Клена. Обі великі партії помістили в свої програми проти-Кленівські точки, але одні кандидати вдоволилися такою голословною заявою, тоді як другі дають публичну обіцянку, що на случай вибору не йменують урядником ні одного Кленсмена.

ДЛЯ ЗАПОБІЖЕННЯ ВЕЛИКОМУ ЧИСЛУ АВТОВИХ НЕЩАСТЬ

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 14. січня. — Ґубернатор нюйорського стейту заявив у спеціяльній промові до стейтової леґіслятури, що одним з найбільше потрібних законів стейту є закон, запобігаючий великому числу автомобілевих випадків, з котрих так богато кінчиться смертю. Він радив заострити закон про лайсенси та закон проти неуважної їзди.

ОСТЕРІГАЄ ПОЛІЦІЮ ПЕРЕД БЕЗЗАКОНЬСТВАМИ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, 14. січня. — Ґенерал Батлер, котрий став головою поліції, щоби прочистити місто від роспусти та безправств, видав поліції осторогу, щоби вона в своїй акції проти бандитів, бутлеґерів та роспустників не переступала законів, але держалася меж права.

КОНВЕНЦІЯ АНТИСАЛЮНОВОЇ ЛІҐИ

ВАШІНҐТОН, 14. січня. — Річна конвенція Антисалюнової Ліґи, яка почалася тут нині, взялася за уложенне „боевої програми" на вибори 1924. року. Провідники прогибіційного руху заявлялися за тим, щоби виконуванне прогибіційного закона віддати цивільним урядникам, щоби повести завзяту кампанію за „сухоми" кандидатами та старатися „просушити" весь світ, бо без того Злучені Держави не можуть стати „сухими" як слід.

ПОРТО РІКО ХОЧЕ СВОБОДИ

НЮ ЙОРК, 14. січня. — Сюди приїхала делеґація порторіканської леґіслятури, котра вибирається до Вашінґтону просити уряд та конґрес о закон про більшу независимість для острова Порто Ріка. Неурядовим членом делеґації є ґубернатор острова Тавнер.

МЕКСИКАНЦІ ПОВСТАНЦІ БЛЬОКАДУЮТЬ ПОРТ ТАМПІКО

ВЕРА КРУС, 14. січня. — Адольфо де ля Гуерта, провідник мексиканських повстанців, видав роспорядок бльокувати мексиканський порт Тампіко, себто відтяти його від світа. Бльокувати будуть Тампіко ескадрою кораблів, що пристали до повстанців. Бльокада має на ціли не допустити до пересилки оружа до федеральних війск Мексика.

АМЕРИКАНЕЦЬ ГОЛОВОЮ МЕМЕЛЬСЬКОЇ КОМІСІЇ

НЮ ЙОРК, 14. січня. — Нормен Дейвис, товариш секретаря стейту за Вилсонової адміністрації, заявив, що він приняв запросини Ліґи Народів та став головою комісії, яка має розсудити справу державної приналежности околиці балтийського порту Мемля, за який побиваються Литва й Польща.

СМЕРТЬ ВЕЛИКОГО ЛІКАРЯ

САН ФРАНЦИСКО, Каліфорнія, 14. січня. — Тут помер відомий на весь світ лікар, др. Алберт Ейбремс, котрий зробив був богато важних лікарських відкрить та котрий недавно винайшов прилад, котрим, як він казав, можна ствердити, яку хоробу має недужий, при помочи розсліду крови.

ПРИЇЗД КУЕ ДО АМЕРИКИ

НЮ ЙОРК, 14. січня. — Еміль Куе, французький аптекар з Нансі, відомий зі свого способу лічення людий при помочи автосуґестії, приїхав в друге до Америки. Сим разом робить хорим ще більші надії, як попередних разів. Межи инчим упевняє, що лисим поростуть лоби, як вони будуть вживати його способу переконування себе, що їм стає ліпше.

ТЕЖ ЦІКАВИЙ ПОХІД ПРОТИ ГРІХА

БОСТОН, Месечузетс, 14. січня. — Стейтовий уряд цензури над рухомими образками видав заборону висталяти в неділю один рухомий образок, в якому зображена дитина з неправою дитиною. На думку урядників цензурового уряду такі гріхи можна виставляти кождого дня в тижни, але не в неділю.

ЧИ БУВШІ ЖОВНІРИ ВИНУВАТІ ЗА ЗЛОЧИНИ?

ІНДІЯНОПОЛИС, 14. січня. — На зборах Товариства Недільних Шкіл виступив один бесідник з розрахунками, доказуючими, що серед злочинців у стейті Індіяні переважають н ебувші вояки, але хлопці-недоростки. Слова бесідника були видимо звернені проти нюйорського комішенера поліції Енрайта, котрий недавно мав заявити, що серед бандитів більшість становлять колишні жовніри американської армії, що брали участь у великій війні.

РЕВІЗІЇ У ПЕРЕМИСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Дня 9. грудня с. м. около 7. години вечером впала поліція до Музичного Інституту ім. Лисенка в Перемишлі і стала переводити точну ревізію. В часі ревізії замкнено двері і не дозволено нікого впускати. Причина ревізії покищо незвісна. Рівночасно переведено ревізію в товаристві Української Бесіди та у студента Евгена Зибликевича, якого в той час не було дома.

ФОТОҐРАФІЇ ДУХІВ

В Лондоні збудовано памятник в честь англійських жовнірів, що згинули в світовій війні. На відслоненне памятника зібралось богато народу. Дві спіритистки (люди, що займаються справою духів) зробили фотоґрафічні знимки із зібраної товпи. Ті, що оглядали ті фотоґрафії, кажуть, що на них видко трийцять два лиця, що уносяться над зібраним народом. Мали-б то бути духи тих жовнірів, що згинули.

ПОБІДА КОМУНІСТІВ В ЕСТОНІЇ

При виборах до міських рад в Ревелі і Дорпаті комуністи віднесли повну побіду. Як виказують висліди виборів, комуністи одержали в деяких містах більшість мандатів.

МУХА НА ВІДПУСТЦІ

Польські часописи пишуть, що славний Муха написав до новогродського воєводи листа, в якім заявляє, що бандитські напади останніх днів не є його ділом, бо він тепер на відпустці, що богато бандитів використовує.

ЯК ПОЛЬСЬКІ ВЕЛИКІ ПАНИ РАТУЮТЬ ПОЛЬСЬКИЙ СКАРБ?

Львівська ґазета "Новий Час" пище:

Ми свідками, як у всіх польських часописах аж роїться від ріжних плянів ратовання польського скарбу. Уряди зменьшують число своїх урядників, емерити і сироти по них примирають голодом, фабрики наганяють своїх робітників. Число безробітних постійно збільшується. Наслідком спадку польської марки наступило загальне зубожінне всього населення.

Але цего не видно зовсім по великих польських панах і їх зовсім не обходить теперішній стан Польщі ні пляни для санації теперешних її відносин. Коли одна часть населення опинилась перед маревом голоду, то великі польські пани бавляться. Отсе на днях донесли часописі, що польський ґраф Альфред Потоцький з Ланцута виїздить до Африки на польованиє на льви і слони. Разом зі собою забирає він богато польських панів, а кошти цеї панської виправи обчислені на 50,000 фунтів стерлінґів себто на 1 біліон триста міліярдів марок польських. І чи не прекрасна це комедія взивати до ощадностий і боротьби з розкидуванием гроша, а рівночасно улаштовувати забави от як це роблять польські пани?

ВЕЛИКЕ ПОТОМСТВО

Один шведський мужик каже, що щоби уратувати людськість треба їй дати як найбільші ґеніїв. А тому, що ґенії родяться один на тисяч звичайних смертельників, нашим обовязком єсть достарчити тих тисячів, з яких конче хтось буде мати ґеніяльні здібности. Ідучи за своєю теорією, він як 69-літний чоловік має 40 власних дітий. Із першого подружа мав 10 хлопців і 6 дівчат, з другого 6 хлопців і 6 дівчат, а з третьоо 7 хлопців і 5 дівчат. Цікаве тільки чи буде між ними всіма хоч один ґеній.

ВІСІМ ГОДИН ПРАЦІ ДЛЯ ПОСЛІВ.

Фракція комуністів в чесько-словацькому парляменті піднесла питання, щоби посли працювали на день не більш 8 годин. Після цього проекту вічні засідання парляменту не відбуватимуться.

СОВЕТСЬКИЙ УРЯД ПАЛИТЬ БІБЛІОТЕКИ

Польська преса доносить, що жінка Леніна Крупская, яка є начальницею "центральної адміністрації політичних інструкцій", видала наказ очистити всі публичні бібліотеки советської републики від контрреволюційної літератури. Ся чистка мала бути скінчена до 1. січня, 1924. Після директиви Крупської публичні бібліотеки мають право тримати тільки такі твори, які відповідають актуальній владі советів. В списку заказаних авторів видніються імена Плятона, Декарта Канта. Шопенгавера, Спенсера, Ніцше, Соловйова, Крепоткіна та богато творів Толстого, Мірбо і Мінших. Найострійше заказано Евангеліє, Коран і Талмуд. Заказані книжки мають бути зараз знищені.

А що буде, як советська влада впаде і нова знищить советські бібліотеки? Що тоді останеться?

ГАЛАБУРДА В ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

Старокраєві польські ґазети подають такий опис нової бучі в польському соймі:

"Перед приступленнєм до устави о загальній військовій повинности, яку реферував пос. Заморський (посол з "усемкі", який видав дуже обидливу брошуру про польське війско прип. Ред.), лівиця підняла острий протест проти назначення пос. Заморського на референта і зажадала іншого. Коли внесенне лівиці впало, розпочалась на лавках опозиції обструкція, нагальне битте в дошки і оклики в сторону Заморського: "Каналія, провокатор, ощерца". Через довший час гомоніли на салі крики так що пос Заморський мусів диктувати свою промову на ухо скорописцеви. Коли маршалок станув в обороні Заморського, опозиція опустила на знак протесту засіданне і вийшла із салі гусаком".

То представленнє вже було раз, тільки тоді воно було зі співами.

ЗА КІМНАТУ — СВИНЯ

В одній з берлінських ґазет появилося таке оголошенне, що дуже відповідне на теперішні часи: „Дам товсту свиню, ваги 350 фунтів за кімнату".

АМЕРИКАНЕЦЬ НА АЛІЯНТСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЗНАВЦІВ В ПАРИЖІ

ПАРИЖ, 14. січня. — Нині отворив засіданнє аліянтської комісії знавців, з участю Американців, ґенерал Чорлз Дж. Дос, банкир з Шикаґо, Ілл., яко голова комісії.

У своїй промові сказав він, що Америка не бере офіціяльно участи у конференції над вирішеннєм питання про німецькі „воєнні відшкодовання", але Американці раді би помогти у сьому ділі.

Він привитав конференцію, але остеріг її, що наради мусять бути строго бизнеєові, без домішки якоїнебудь політики. Він сказав, що Німеччина не може платити „воєнних відшкодовань", якщо її промисл не мати-ме змоги продукувати і продавати продукти заграницею.

Длятого Дос заявив, що треба вирішити два головні питання Німеччини: 1. Усталити німецьку валюту. 2. Зрівноважити німецький буджет. Щойно тоді можна буде розглянути спроможність Німеччини платити відшкодованнє. Перше, казав він, треба помогти Німеччині до оздоровлення економічних відносин, а щойно тоді можна жадати від неї гроший.

ФРАНЦУЗИ ВДОВОЛЕНІ З АМЕРИКАНЦІВ

ПАРИЖ, 14. січня. — Французи виявляють голосно своє вдоволенне із заяви американського делеґата ґенерала Доса на конференції знавців у Парижі.

Вони вірять, що Американці поможуть аліянтам розвязати трудне питанне про сплату німецьких „воєнних відшкодовань".

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР У АНҐЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ

ЛОНДОН, 14. січня. — Френк Б. Келлоґ, американський амбасадор в Анґлії, предложив нині свої документи королеви Юрієви V в палаті Бакинґен.

Він явився у звичайному чорному одіню, а не в коротеньких штанцях, як се здавна принято в Анґлії.

ОТВОРЕННЄ АНҐЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ КОРОЛЕМ

ЛОНДОН, 14. січня. — Завтра отворить анґлійський король Юрій V парлямент престольною промовою, в якій вкаже на найважнійші питання держави.

По його промові партії вже зачнуть міряти свої сили і при першій важнійшій пробі сил консерватисти упадуть, а Партія Праці прийде до власти.

ЗАНОСИТЬСЯ НА НОВІ СТРАЙКИ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 14. січня. — Майнери в Ленкешер і Чешер заявились великою більшостю голосів за скінченнєм дотеперішньої умови про заробітні платні.

В поінформованих кругах заявляють, що лиш негайні уступки власників копалень можуть запобігти вибухови копальняного страйку.

Подібна ситуація і зелізницях, де теж грозить страйк.

ФРАНЦУСЬКІ ПАПЕРОВІ ГРОШІ УПАЛИ НИЗШЕ ІТАЛІЙСЬКИХ

ПАРИЖ, 14. січня. — Нині на тутешній біржі французькі франки знову впали. Їх нотовано по ціні 4.37 американського цента. Нині вперве вони були низше італійської ліри, яку нотовано по 4.40 американського цента.

Се дуже пригнобило Французів, а навіть подекуди викликало переляк, а знову, як повідомляють з Риму, викликало велику радість серед Італійців.

РОКОВИНИ ОСНОВИН НІМЕЦЬКОЇ ІМПЕРІЇ

БЕРЛІН, 13. січня. — Німці зачали нині святкувати 53-ті роковини проголошення німецької імперії, яке булось у Франції, у Версаю, в 1871-ому році.

Обхід тривати-ме цілий виждень, а дійсні роковини будуть в пятницю, 18-ого с. м., себто в день проголошення німецької імперії.

Перший обхід уладив тутешній університет. На обході говорив ректор Ретес. Він сказав, що для відродження Німцям треба пруського духа, і зазначив, що студенти берлінського університету монархісти.

ПО КОНФЕРЕНЦІЇ „МАЛОЇ АНТАНТИ"

БІЛҐОРОД, столиця Югославії, 13. січня. — Конференція „малої антанти" (Чехо-Словаччини, Румунії, Югославії) тривала дві доби і вчера скінчилась.

Представники „малої антанти" обговорили відношенне своїх держав до Анґлії, Франції, Італії, Росії, Угорщини, Болгарії, Польщі і Греції.

Щодо признання правительства Росії то рішено оставити се питанне поодиноким членам „малої антанти" окремо.

Чеський міністер закордонних справ др. Бенеш заявив, що Чехо-Словаччина признає російський уряд советів, як тільки признає Анґлія й Італія.

ХОТЯТЬ СКАСУВАТИ ПРОҐІБІЦІЮ В НОРВЕҐІЇ

КРИСТІЯНІЯ, столиця Норвеґії, 14. січня. — Норвеський король Гаакон VII отворив престольною промовою стортінґ (парлямент). У своїй промові заповів він, що на теперішній сесії парляменту норвеське правительство предложить законопроект про скасованнє проґібіції в Норвеґії.

ГРІБ ТУТАНХАМЕНА

ЛАКСОР, Египет, Африка, 14. січня. — Американець Гаверд Картер, котрий тепер займається дальшим відкриттєм могили фараона (короля) Тутанхамена, не дозволив кореспондентам світових ґазет оглянути домовини Тутанхамена. Камінь, що накриває домовину, важить дві тони.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

У. Н. СОЮЗ З НОВИМ РОКОМ.

Український Народній Союз зачав 31-ий рік життя з 22 тисячами членів і міліоновим майном.

Тепер У. Н. Союз має старших членів 14,790, а молодих 7,633, разом 22,423.

Фонди У. Н. Союза виносять тепер $983,978,81, а молодечого департаменту $27,546,86, разом $1,011,525,67, себто понад 1 міліон.

За кілька тижнів фонди У. Н. Союза і без молодечого департаменту будуть виносити міліон долярів.

Отже У. Н. Союз входить в новий 1924-ий рік яко МІЛІОНОВА ІНСТИТУЦІЯ.

Се перша українська міліонова інституція в Америці.

За нею історія праці цілого покоління, праці 30 літ.

Ся історія звязана з усім рухом і поступом української еміґрації в Злучених Державах.

Вислідом довголітньої праці нинішних 345 відділів (при них ще 235 молодечих департаментів), понад 22,000 членів і понад міліон долярів фондів.

Так гарно зачинає У. Н. Союз 1924-ий рік.

Се пишемо і пригадуємо 14,790 СТАРШИМ ЧЛЕНАМ І ЧЛЕНКИНЯМ У. Н. СОЮЗА.

Вони — се основа всякої орґанізованої сили в Злучених Державах. Вони велика громада найсвідоміших Українців і Українок в сій републиці. Одна родина, що живе на великому просторі землі Вашинґтона.

Вона може бути горда зі свого успіху і своєї сили та свого значіння, але ся велика українська громада повинна тямити, що вона ще молода і мусить рости в більшу силу, аби дійсно відповідала чисельній силі української еміґрації в Північній Америці.

Тепер, з новим роком, сих майже 15,000 членів і членкиць У. Н. Союза повинні самі перед собою постановити собі, що із ще гарнійшими успіхами будуть зачинати слідуючий, 1925-тий рік.

Треба вложити лиш більше праці аніж було вложено досі і У. Н. Союз з початком 1925-ого року може мати 25,000 старших членів і членкиць і таксамо 25,000 молодих членів хлопців і дівчат.

До праці задля сього успіху повинні тепер в сьому році взятись власне всі старші члени і членкиці У. Н. Союза. Вони повинні підперти місцевих урядників, а як всі разом візьмуться до праці, так за рік без сумніву успіх цілої нашої орґанізації буде великий.

ПЕРЕД МАЙНЕРСЬКОЮ КОНВЕНЦІЄЮ.

На слідуючий тиждень збирається дворічна конвенція юнії майнерів мягкого вугля. Вона має рішити цілий ряд важних справ, як: питанне націоналізації копалень; домаганне визнання советської Росії; приняття назад відомого Олександра Говата та юнійних провідників з Нової Шкотії, зложених з уряду за викликанне страйку без дозволу юнії.

Однак сі всі справи, хоча вони викличуть богато дебати, не такі важні, як питання нового контракту межи майнерами мягкого вугля та вуглевими підприємствами. Як відомо, обовязуючий тепер контракт, що виходить з кінцем марта сього року, має в собі богато постанов не дуже то корисних для робітників. І робітники роблять за довго, і не мають вони кождого тижня досить відпочинку, і заробляють вони не стільки, кілько їм треба на прожиток. Тому перед конвенцією стоїть важне й трудне питання, які домагання поставити на конференціїз представниками властителів, яка вже визначена на слідуючий місяць в місті Джексонвилі, у Флориді, а відтак як сі домагання переперти.

Отсе буде справа, яка не викличе такої горячої дискусії, як справа Говата або справа визнання Росії, але на якій якраз покажеться найкраще, хто має здорового розуму для ведення важних біжучих справ, для вирішування основних питань біжучої політики, від котрої не залежать великі програми, але від якої залежить щоденний хліб і мясо.

РУМУНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ТОРГ ЗА ЗОЛОТО І БЕСАРАБІЮ

ВІДЕНЬ, 3. січня. — Дня 15-ого с. м. зачнуться в Зальцбурґу, в Австрії, переговори між Росією і Румунією в справі заключення мирового договору.

В сій конференції візьме участь російський комісар закордонних справ Григорій Чічерін і румунський представник Діяманді.

Румуни хотять подарувати російським большевикам золото, яке вони вчасі світової війни були вивезли в Московщину, а яке большевики відтак розтратили, в заміну за признанне їм Бесарабії і теперішньої границі, яку їм із застереженнем признали аліянти.

Большевики хотіли-б підписати мировий договір з Румунією, але не дуже раді би признавати Бесарабію, бо сим підірвали-б свою силу і значінне не меньше як мировим договором з Польщею в Ризі.

НА ПЕРЕЛОМІ.

Програма нового проводу Трудової партії. — Заява о. Стефановича. — Більше ясности!

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

II.

„Безкровний переворот", який відбувся в головнім проводі галицько-української Трудової партії, безперечно знаменує собою видатний поворот у галицько-українській політиці. Але в якім напрямі?

Чого **не хоче** новий провід Трудової партії — це не є таємницею. Нову президію, себто о. А. Стефановича, д-ра Ф. Евина, ред. М. Струтинського й п. Л. Глинку, висунула т. зв. „незалежна група" Трудової партії. Ця група повстала наслідком незгоди де-яких партійних кругів з автономічною резолюцією й випливаючою з неї угодовою політикою.

Отже, перебравши в свої руки партійний провід, „незалежна група" тим самим перечеркнула автономічну резолюцію й вивела Трудову партію з угодової течії. Про жадну автономію чи угоду з Поляками віднині не може бути й мови.

Та сказати: „не хочемо автономії! геть з угодовим курсом!" — це значить розгорнути лише **неґативну** частину своєї програми. Мусить бути ще й **позитивна** частина. Муситься ще сказати, чого новий провід ще сказати, чого новий провід **хоче,** до яких нових чи старих берегів він **поведе** Трудову партію, а разом з тим і цілу галицько-українську політику.

Орґан „незалежної групи" — часопис „Наш Прапор" — до сього часу такої позитивної програми не оголосив. Він гостро критикував позицію старого проводу й кінець-кінцем таки примусив той провід до уступлення, але так і не сказав, як він собі уявляє дальший розвиток галицько-української чи західно-української справи.

У своїй вступній промові новий голова Народного Комітету о. О. Стефанович пішов трохи дальше. Він, між иншим, сказав: **„тільки тоді, як ми виберемо своїх представників до варшавського сойму, иншим ходом підуть наші діла".** З цеї фрази можна, принаймні, догадатись, що новий провід Трудової партії хоче числитися з реальними фактами. Але це не є жадна новина. Старий провід ще більше з тими фактами „числився"...

У певних українських кругах „незалежну групу" називають **„групою Петрушевича".** Коли ця назва відповідає дійсності, то вона варта цілої програми. Але цим не сказано, що та програма є добра й що більшість народу її приймає.

Цікаво, між иншим, зазначити, як чужа опінія приняла факт зміни проводу Трудової партії. Орган чехословацького міністерства закордонних справ „Праґер Прессе" надрукував дня 23. грудня таку телеґраму зі Львова:

„Нове пробудження визвольних змагань у Східній Галичині. — Польська преса констатує зміцнення антипольських настроїв. — Змагання до зеднання з Совітською Україною".

Це тільки наголовки. А ось і самий текст телеґрами:

„Тутешня польська преса запевняє, що в українській Трудовій партії взяла гору сильна **антипольська тенденція.** „Ґазета Львовска" повідомляє, що в найблизчім часі у Львові відбудеться національно-український конґрес, на якім усі українські партії постановлять перейти до нового політичного напрямку, а саме до **орієнтації на совітську Україну.** Часопись робить звідси висновок, що Трудова партія знова розпочинає боротьбу за державну незалежність Галичини, причім дотичні **переговори з урядом совітської України вже ніби-то почалися".**

Не треба й казати, що в цім повідомленні польської часописи правда є густо перемішана з брехнею: на зерно правди тут набереться добре відро відро брехні. Але празький офіціоз, до голосу якого прислухається багато людей, приняв цю мішанину за чисту монету. А хто скаже, що серед українського суспільства, особливо позакраєвого, не знайдеться таких людий, що цьому повірять?

Не сумніваємось, що новий провід Трудової партії скористується першою слушною нагодою, щоб положити край усім цим неясностям. Навіть у міжнародній політиці „таємна дипльоматія" починає потроху виходити з моди. Тим менше є місця для такої таємної дипльоматії у політиці національній.

Прага, 27. грудня.

Радянин.

РЕТРА

Цінна, але спірна знахідна на полі славянської археольоґії.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

У стародавніх часах, коли славяне ще заселяли більшу частину середньої Европи, у них мала бути славна столиця під назвою „Ретра". Де саме була та Ретра, того ніхто не знає, але як вона виглядала й що в ній було, про це лишились досить докладні описи.

Між иншим, Ретру описали епископ Титмар з Мерзебурґа, канонік Адам з Бремена, парох Гельмольд з Бузави та инші. Всі ці записи були зроблені десь в 11. століттю. Виходило з них, що Ретра мала бути десь понад Лабою, але де саме — про це годі довідатись. Зате досить докладно описується в тих стародавніх хроніках сама „славянська столиця".

Ретра, після опису Адама, стояла на острові, кругом оточенім водою; з берегом її звязував довгий міст. Посеред острова стояла висока трикутна вежа, в якій був поставлений образ найвищого бога полабських славян, Сварожича-Радґоста. Всі славянські племена, що жили понад Лабою, дуже цього бога шанували, бо від нього начеб то мала залежати ціла доля тих племен та їх княжих родів.

Учені археольоґи давно вже бились над питанням, де саме стояла та Ретра. Нарешті, один з них, проф. Ц. Шухарт, директор праісторичних збірок у Берліні, напав перед двома роками на слід цеї таємничої столиці. Основуючись на тім, що Ретра стояла на острові й кругом була оточена водою, всі дотеперішні дослідники звертали свою головну увагу на острови північної Німеччини. Але проф. Шухарт пішов слідами опису епископа Титмара й звернув свою увагу на одну гору понад Люцинським озером у полудневo-східній частині Мекленбурщини.

Та гора зветься Замковою, бо на ній справді колись стояв замок. Нині від нього залишились самі руїни. Проф. Шухарт почав розкопувати ті руїни й знайшов під ними сліди ще давнійших будівель. Згодом він знайшов сліди „трикутної вежі" й ще багато инших подробиць, які цілком переконали його, що йому пощастило відкрити стародавню славянську Ретру.

В учених кругах ця знахідка викликала величезне заінтересованнє. Доклад проф. Шухарта, надрукований у записках Пруської академії наук, жваво обмірковується археольоґами всього світу, а особливо археольоґами славянськими. Один з останніх, празький професор Любор Нідерле, подає з приводу цеї знахідки такі міркування:

„Не зважаючи на те, що пр. Шухарт дуже переконуюче боронить свою думку, я всетаки не є цілком певний, що маємо тут до діла з правдивою Ретрою. Він мав свої підстави, коли основувався на описі Титмара, але-ж і опис Адама не можна зовсім полишати без уваги. Не треба забувати, що Адам жив саме у добі найбільшого розцвіту Ретри, коли скрізь про неї говорено, отож він мусів мати й певні відомости про її положенне. Він, напр., згадує, що від Гамбурґа до Ретри було 4 дні їзди. А його опис зовсім не підходить до Замкової гори. Треба перше довести нестійність Адама, а тоді вже основуватись на Титмарі.

Але навіть тоді ще зістануться сумніви. Знайдені Шухартом рештки храму можуть бути й чимсь иншим, а не рештками храму, а коли то й справді був храм, то, на мою думку, він виглядає занадто скромним для славного храму всіх полабських славян, де стояв золотий Сварожич і ще богато инших богів. Знайдені в горі предмети занадто вбогі й мізерні для храму, що славився своїм богацтвом. Нарешті, в описі Титмара сказано, що назустріч кождому гостеви відчинялось двоє воріт, а з пляну, приложеного до Шухартового докладу, цього не видно".

Як бачимо, знахідка проф. Шухарта стрічає поважну критику з боку видатних славянських учених. З остаточним висновком, чи це справді старославянська митрополія Ретра чи яканебудь другорядна старославянська святиня — лишається ще, таким чином, зачекати.

Мартин Гак.

ДОПИСІ

OXFORD FURNACE, N. J.

Коляда на ратунок старого краю.

Oxford Furnace, N. J., се дуже малий плейз в порівнанню до других громад в Америці, бо живе тут всего кілька громадян, але в народній роботі не остає позаду других навіть і великих громад. Завдяки щирій праці Івана Макара, зібралисьмо знова на Рідний Край $41.35. Зложили слідуючі особи: Мрс. Шмітана $2.00; Андрій Косяк і П. Коваль по $1.50; Г. Брикса, М. Думанський, Ю. Митровка, І. Шуделка, П. Русин, Г. Коваль, А. Гамар, М. Райз, І. Грицай, В. Мороз, І. Сахар, П. Міхаловський, Ф. Янушко, І. Макар, М. Мирда, М. Гайдучок, М. Баб, М. Попович, І. Бурута, П. Клімович, І. Гнатишак, М. Гнатишак, І. Юшкевич, М. Колодій, М. Літвінчук, І. Грешко, П. Кристиян, М. Ляштомішка, В. Ґюбреч, М. Горняк і А. Шафран по $1.00; М. Руда, І. Хома, Ю. Рудий, М. Шміт, М. Осідач і М. Гавін по 50 цнт.; В. Ковальчик 35 цнт.; І. Брезний, С. Гавляр, І. Карпинко і В. Павліка по 25 цнт. Розходу було $3.35, а решта $38.00 заслалисьмо моні ордером ч. 89945 на адресу: Obyednannye, 847 N. Franklin St., Philadelphia. Pa. В імени сиріт, інвалідів і др. складаємо щиру подяку всім жертводавцям і колядником. Честь і слава всім тим, що памятають за рідний край.

ЗА КОМІТЕТ:
Іван аМкар, Андрій Косяк, Іван Юшкевич і Григорий Брикса,

СПРАВА МОВИ НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Мадярська часопис „Келеті Уйшаґ" подає, що в найближчих днях у Празі буде переведено велику наукову анкету, котра остаточно вирішить постанову про граматичний напрям для всіх шкіл на Підкарпатській Україні.

ДО ВІДОМА ВСІМ УКРАЇНЦЯМ В АМЕРИЦІ.

По довгих заходах вдалося урядови У. Н. С. придбати для „Свободи" вельми цінні „СПОМИНИ" д. ЕВГЕНА ЧИКАЛЕНКА.

Кілька українських накладень старалось набути цей твір, але удалось дістати „Свободі".

„Свобода" уперве буде друкувати цей рукопис, на який жде ціла свідома українська суспільність.

Через що-ж ці спомини такі важні?

Через те, що в них, наче в театрі рухомих образків, пересуваються наші найвизначніші діячі за кількадесять літ. Та ще й тому, бо вони написані так цікаво і з таким гумором а й чуттем, що читаються як би найгарніщий роман.

Е. Чикаленко пише про те, що сам пережив, що бачив власними очима, а не що чув від других. Бо хата д. Е. Чикаленка в Києві була тим українським огнищем, біля котрого сходилися всі наші найгарніщі люди.

Е. Чикаленко походить зі старого українського роду. Його батьки оставили йому гарне майно, з якого увесь дохід він витрачував на українські справи. Українська ґазета „Рада" тільки й тим держалась, що діставала щороку підмогу від д. Е. Чикаленка в сумі 30,000 рублів ($15,000).

Крім того дім Чикаленків у Києві був справжнім заїзним домом для кожного українського діяча. Там діставав потребуючий не тільки харч і помешканне, але і грошеву запомогу. Великі суми грощий пішли на ті цили. Чимало людий вратувало своє життя тільки через ту поміч. Кождий втікач, який мусів виїздити заграницю перед нагінкою московської поліції, міг бути певним, що в Чикаленків не тільки дістане грощий на дорогу, але і на удержанне заграницею.

Нині на старість (йому яких 65 літ) д. Е. Чикаленко зі своєю старою дружиною бідує в околиці Відня. Підчас революції він втратив увесь маєток. А проте не жебрає милостині в нікого. Він заробляв на хліб вже й так, що викидав гній зпід коний.

Невелика ця сума, яку платимо д. Чикаленкови за право друковання його твору, невелика супроти великої його вартости. Але найбільша йому заплата хай буде у тім пересвідченню, що поява друком його „Споминів" це прислуга для усієї України.

Колись він спомагав грішми народню роботу, а тепер пером.

Повторюємо ще раз, що твір Чикаленка знаменитий задля своєї вірности в описуванню подій та осіб, задля високої ідейности та ще й задля такого щиро-українського гумору, який подибаєш хиба у Стороженка.

„Спомини" зачнемо друкувати в другій половині лютого або з початком марта.

СПІШІТЬ З ПЕРЕДПЛАТОЮ.

ЧЕСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ВЗИВАЄ НАС ЗЛОЖИТИ НАРОДНІЙ ПОДАТОК, ПРИЗНАЧЕНИЙ НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ!! ПОДАТОК НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ ДО ОБЄДНАННЯ НА АДРЕСУ: OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА:

Згідно з численними домаганнями урядників і членів, рішенням Екзекутиви У. Н. Союза з 31-го грудня 1923 р. отсим проголошуеся

ПРОДОВЖЕННЄ КАМПАНІЇ

принимання нових членів без вступної оплати, до кінця місяця лютого 1924 р.

Згідно з тим, в слідуючих двох місяцях а то в:

СІЧНИ І ЛЮТІМ

Український Народний Союз, посередництвом 345 своїх відділів в Злучених Державах і Канаді буде приймати

МУЩИН, ЖЕНЩИН і ДІТИЙ

від 1-шого року до 55 літ віку

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

НА ОБЕЗПЕЧЕННЄ В СЛУЧАЮ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ.

Браття і Сестри:

За два місяці, а саме з кінцем лютого, досягнемо повних трийцять літ істновання нашої славної орґанізації.

За два місяці має доповнитися трийцять літна орґанізаційна праця членів У. Н. Союза.

Перед нами вже лиш два місяці до цеї торжественної хвилі. І тих два місяці, нам слід використати на довершенне спільної нашої праці, якнайкрасшим успіхом в користь орґанізації, а то, приєднаннем якнайбільшого числа нових здорових членів.

Хай отже до кінця лютого, клич У. Н. Союза „В Лучности Сила" невтихає, а рекорд нових членів хай перевисшить всі дотеперішні. Покажім що ми своєрідну орґанізацію вміємо любити.

Приєднуйте нових членів і членкинь.

Вписуйте свої діти.

Орґанізуйте нові відділи, братства, сестрицтва і товариства.

За інформаціями голосіться до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
Recording Department
P. O. BOX 76, - - - - - JERSEY CITY, N. J.

В Джерзи Сіти, Н. Дж., 31. грудня 1923 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.

МІСЯЧНИЙ ЗВІТ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗА

за місяць грудень 1923 р.

НОВІ ВІДДІЛИ:

Бр. св. Стефана в Барнесборо, Па.

В. 297. Берна Михайло, Харей Іван, Фесанич Іван, Мигальчук Михайло, Ревак Нестор, Рейба Іван, Рейба Стефан, Свербицький Дмитро, Войтович Тома.

Тов. „Любов" в Бронкс, Н. Й.

В. 298. Холоевська Олена, Федуш Дмитро, Федуш Наталія, Фідосик Михайло, Фідосик Розалія, Гринкевич Іван, Гринкевич Марія, Морозович Василь, Морозович Анна, Тичинський П. Петро.

НОВІ ЧЛЕНИ:

В. 1. Двуліт Василь, Клебан Ксеня, Козяр Лешко.
В. 2. Дубець Юрій.
В. 4. Демкович Катерина, Демкович Іван, Смакула Андрій.
В. 8. Нечевснов Трофим.
В. 9. Почекайло Ева, Швед Павло.
В. 16. Загадайко Микола.
В. 20. Красіцький Яків, Липа Михайло, Заяць Микола.
В. 21. Любинець Іван.
В. 23. Мартишко Анна, Мартишко Ілія, Пастух Андрій, Томцьо Анна.
В. 24. Халус Іван, Фриндій Катерина, Грекуль Василь, Круль Антін, Щур Микола, Васко Михайло.
В. 26. Магун Микита.
В. 28. Халупа Юлія, Кіць Іван, Подоляк Софія.
В. 29. Блюй Василь.
В. 31. Коцур Петро.
В. 32. Омахель Еміль, Шаленко Мих.
В. 33. Черпаняк Каролина, Гнатушко Вікторія.
В. 42. Федорів Михайло, Фенканин Феня.
В. 43. Лучкевич Осип.
В. 45. Сидорик Анна, Веселик Дм.
В. 49. Богонюк Григорій, Пуколь Дм.
В. 52. Павлишин Микола.
В. 55. Кульчицький Петро, Мартин Юрій.
В. 56. Куцло Теодор, Сірило Василь.
В. 59. Чіп Іван, Гошовський Іван, Кузів Марія, Кузів Анастазія, Підуства Михайло, Підуства Олена.
В. 60. Кулик Микола, Муха Петро, Муха Марія.
В. 62. Панасюк Теодор.
В. 63. Бек Іван, Дробіт Іван, Галько Василь, Галько Катерина, Назаркевич Нестор.
В. 64. Баран Онуфрій.
В. 66. Дідоха Теодор, Курник Марія.
В. 69. Єдинак Іван.
В. 70. Данилюк Дмитро, Гладка Катерина, Когут Григорій, Міщук Іван, Міщук Параня.
В. 72. Здерко Катерина.
В. 73. Заходник Олекса.
В. 74. Кубич Іван, Жук Андрій, Жук Анна.
В. 75. Двочин Агафія, Коваль Василь, Коваль Анна.
В. 76. Гамадик Йосиф, Галаєць Іван, Гусар Марія, Питляр Стефан.
В. 77. Ярецьо Василь, Кабан Семен, Кавецький Іван, Українець Гнат.
В. 78. Станецька Катерина, Вавряшко Антін.
В. 80. Газдевич Стефан.
В. 81. Дмитрів Тома.
В. 82. Долінська Ева, Лось Йосиф.
В. 85. Новак Броніслав.
В. 86. Янків Лев, Маційовська Катерина, Попівчак Семен, Волф Петро.
В. 87. Медяк Михайло.
В. 90. Цапінський Олекса, Цапінська Мелянія, Гребович Василь, Поляньчич Теодор, Пугир Марія.
В. 91. Гасичак Іван, Котюк Текля, Любка Андрій, Маліновський Стефан, Сеник Демко, Швец Микола.
В. 93. Бабій Константин.
В. 94. Дочомінський Антін, Гловацький Йосиф, Кульчицький Йосиф, Кричківський Яків, Кричківський Іван, Шумяк Анна, Туркевич Володимир.
В. 98. Когут Іван, Манилюк Іван, Панькевич Андрій.
В. 101. Гаш Анна, Микитин Константин, Микитин Марія, Лунів Франко, Вадрус Василь.
В. 103. Глушко Іван, Шепта Петро.
В. 104. Демкович Анастазія, Мисак Стефан, Мисак Анна, Злевак Розалія.
В. 105. Мартич Юрій, Наливайко Теодор, Йолянський Йосиф, Стасевич Михайло.
В. 107. Анціс Михайло, Лехньовський Іван.
В. 108. Коваль Андрій, Лихва Стефан, Потажна Юлія.
В. 109. Андреечко Стефан, Герич Василь, Лоуізе Катерина, Стефанський Андрій.
В. 114. Казимир Григорій, Казимир Пелягія, Ковач Василь, Ковач Юлія, Коваленько Марія.
В. 119. Сокіл Марія, Стахура Анна.
В. 121. Еванців Мелянія, Кізлик Гілько, Машків Андрій.
В. 123. Лузин Олекса, Плішка Вас.
В. 124. Олійник Ксеня, Паранка Семен, Петрик Катерина, Радійо Мик.
В. 126. Біян Дмитро, Кузьмин Юрій, Олійник Микола, Тарас Федьо.
В. 127. Деркач Стефан, Кривий Федько.
В. 130. Бучний Іван, Бучний Анна, Микитишин Марія, Підгайний Мих.
В. 133. Литвин Мирон.
В. 134. Опалянко Марія, Паньчишин Марія, Рак Марія.
В. 136. Богдан Петро.
В. 137. Коваль Семен, Пружняк Мих.
В. 138. Галун Петро.
В. 142. Грожиняк Іван.
В. 144. Хлистун Григорій, Чайка Дмитро, Олексів Олекса.
В. 146. Бугай Анна, Ткач Михайло.
В. 148. Гусак Павлина.
В. 150. Кушнір Петро, Рога Іван, Стифанюк Микола.
В. 155. Януш Василь, Новак Семен, Новак Юлія, Скалоцький Олекса.
В. 156. Кувяк Микола, Новак Юстина.
В. 163. Дуда Марія, Херцовий Андрій, Федюк Йосиф, Фесюк Іван, Курко Дмитро, Кріль Катерина, Воробель Марія, Залізняк Микола.
В. 164. Поточняк Семен, Шварц Ст.
В. 167. Лоняк Василь.
В. 170. Гаратон Софія, Лема Текля, Меленьчук Андрій, Райнгардт Григорій, Вальчук Анастазія.
В. 171. Фінстер В. Іван, Ягодзінський Яків.
В. 172. Мілещук Йосиф, Пастух Вас.
В. 174. Косяк Андрій, Коваль Григорій, Макар Іван, Михалко Марія.
В. 175. Присташ Розалія.
В. 177. Рекрут Катерина.
В. 181. Ланова Катерина, Совецька Анна.
В. 182. Дольний Іван, Остапів Вас.
В. 183. Угрин Йосиф.
В. 185. Матійчак Іван, Олейко Юстина.
В. 191. Бачинський Іван, Дзіньдзюристий Анна, Дзіньдзюристий Текля.
В. 194. Семянишин Василь.
В. 203. Боцян Сидор, Челяда Микола, Салій Іван, Сенюта Дмитро, Смілка Теодор.
В. 206. Бень Іван, Дзяман Амброзій, Дзяман Анна, Фірман Михайло, Гульовац Іван, Гульовац Параня, Гловацька Текля, Галас Андрій, Копернюк Ксеня, Корнелюк Вас., Корнелюк Марія, Кравец Остап, Кравец Параня, Самборський Андрій, Слободян Анастазія, Сулима Кароль, Шевчук Розалія, Строцька Текля, Турецький Теодор, Турецька Марія, Виспянська Катерина.
В. 207. Янишин Анна, Кочинаш Юрій.
В. 211. Макар Михайло, Макар Доська, Окрепко Дмитро, Решітник Максим, Решітник Катерина, Вишньовецький Михайло.
В. 212. Бліщ Ева.
В. 214. Новосідлий Станислав, Василишин Дмитро.
В. 217. Бояновська Анна.
В. 218. Бурий Анна, Глухан Михайло, Кузенко Федір, Лисиганич Іван, Санагурський Микола, Сорока Розалія, Стецьків Дмитро, Стефанко Микола, Скубяк Антін.
В. 219. Бучак Станислав, Нагай Онуфрій, Юзів Демко.
В. 220. Жовнірчак Петро.
В. 221. Іванків Петро, Іванків Евгенія, Лапко Даміян, Матвіїв Григорій, Утонек Варвара.
В. 223. Ковалькевич Текля, Качмарський Іван, Куземка Василь, Курій Іван, Максимик Михайло, Паславський Михайло.
В. 230. Волійник Юрій, Іваськів Ів., Набережний Михайло, Оберц Франко.
В. 232. Вархолик Дмитро.
В. 233. Венгринович Ілія.
В. 235. Андриц Іван, Бобак Антонина, Бобак Магдалена.
В. 236. Фетчак Гнат.
В. 237. Браців Михайло, Браців Катерина, Дяців Параня, о. Лотович Ант.
В. 238. Старушок Евдокія.
В. 239. Сегин Володимир, Тоганчин Анна.
В. 245. Базів Василь, Базів Вікторія, Бойчук Дорка, Максимів Катерина, Олійник Микола.
В. 246. Лех Магдалена.
В. 247. Цицик Розалія, Косовська Катерина, Лазарик Марія.
В. 249. Чарній Катерина, Гурей Марія, Пельо Анна.
В. 251. Бучек Пазя.
В. 252. Данилко Панько, Каштелян Михайло, Красножони Дмитро, Пригода Василь, Сарнецький Іван, Варуник Іван.
В. 254. Кірилейза Андрій.
В. 257. Баран Іван.
В. 263. Каменюк Марія, Зарічна Анна.
В. 265. Гуцалюк Антін, Коцюбка Йосиф, Коцюбка Текля, Самец Марія.
В. 266. Базарніцький Осип, Чучман Павло, Дворянин Петро, Федишин Ст.
В. 270. Кухар Олекса.
В. 273. Смоляк Андрій.
В. 275. Юрків Микола, Кшижановська Павлина.
В. 276. Гариканець Ілія, Роман Григорій.
В. 278. Яремкевич Йосиф, Попович Роман.
В. 280. Яновський Антін, Яновський Марцель.
В. 282. Гриник Софія, Лаба Василь, Лаба Стефан.
В. 283. Савран Мик., Здан Маланка.
В. 284. Дашко Катерина, Петрик Ів.
В. 285. Гладьо Марія, Шершон Катерина, Шершон Софія, Жигаль Іван.
В. 286. Челяк Анастазія, Пірен Гнат.
В. 288. Бораковський Стефан, Фариняк Микола, Мурикін Петро, Николаїв Лаврентій, Николаїв Анастазія, Підгурський Стефан, Підгурська Марія.
В. 290. Лубунець Евгенія, Судомора Елисавета.
В. 292. Грицина Іван, Качмар Дм.
В. 294. Коваль Геноефа, Салецький Михайло, Салецький Агнешка, Шумей Теодор, Вовк Павло.
В. 296. Вайко Марія, Каліновська Марія, Літинський Микола.
В. 300. Біжик Теодор, Клепак Настуня, Павлат Іван, Сціленний Марія, Жидик Кароль.
В. 301. Ковалів Микола.
В. 315. Жилка Ольга.
В. 316. Бойко Анна, Гнатів Анастазія, Яськів Гаська, Качмарик Катерина, Коритко Софія, Кісіль Клемен, Кучмій Катерина, Кульчицька Євдокія, Скробач Анна, Стрілець Катерина, Задорецький Андрій.
В. 318. Брощак Іван, Кочан Антін, Палій Онуфрій.
В. 320. Стодольний Іван.
В. 324. Буката Олена, Гальчук Вас., Гудима Григорій, Лобурак Данило.
В. 330. Білецький Іван, Дубчак Гр., Пухір Михайло, Шайковська Текля, Тимків Магдалена.
В. 332. Муж Юстина, Виличук Стеф.
В. 338. Адамів Іван, Малиньчак Розалія.
В. 347. Дутко Василь, Дутко Анна, Замойський Катерина.
В. 351. Судійко Анна.
В. 355. Плекан Григорій.
В. 357. Сокальчук Ксеня, Сокальчук Яків.
В. 363. Гущак Іван, Гофран Анна, Крижинський Іван, Леськів Михайло, Лущишин Марта.
В. 364. Бец Анастазія, Бусько Петро, Ящишин Стефан, Самсин Марія, Сподар Йосифина, Сподар Марія, Стойка Михаїлина, Занко Іван.
В. 365. Цибринська Антонина, Гарин Йосиф, Кашицький Іван, Ковальська Анастазія, Маляк Анна, Мельничок Ева, Петрунєвич Григорій, Сухена Андрій, Шмігель Марія, Вирхола Павло.
В. 367. Федоришин Михайло, Крупка Катерина.
В. 369. Дмитрик Марія, Кравец Стефан, Кравец Анастазія, Новацький Стефан, Новацький Марія, Сидорак Ів.
В. 370. Лотоцька Анастазія, Шалаган Марія, Зірвас Юлія.
В. 371. Семенюк Михайло.
В. 379. Берник Тома, Козак Стефан, Мостовий Іван.
В. 381. Драч Теодор.
В. 384. Яструбецький Григорій, Пастернак Теодор, Шуст Йосиф.
В. 385. Лужецька Марія.
В. 388. Бобяк Катерина, Гачак Антонина, Гливяк Петро, Камінський Станислав, Камінська Анна, Лебіщак Юлія І., Лебіщак Юлія II., Лужецький Михайло, Мисишин Анна, Найда Микола, Новосільська Розалія, Плішка Юстина, Радович Михайло, Рубаш Параскевія, Соломчак Олекса, Тимчій Ст.
В. 396. Береза Петро.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ НАНОВО:

В. 1. Смалець Варвара, Смалець Іван.
В. 7. Яцканич Іван, Яцканич Теофіль, Яцканич Анна.
В. 11. Макаревич Анна.
В. 14. Марціновський Станислав.
В. 41. Завійський Тимко.
В. 45. Лівач Йосиф.
В. 57. Ропіцький Осип.
В. 61. Монюк Григорій.
В. 70. Гоч Данило.
В. 73. Миськів Михайло.
В. 113. Завійський Ілько.
В. 139. Пахолок Андрій.
В. 161. Лаврик Микола.
В. 178. Петричкович Іван, Пийко Марія.
В. 216. Вишньовська Текля.
В. 217. Кучмій Григорій.
В. 219. Заморський Роман.
В. 220. Демцьо Григорій.
В. 221. Кобелюх Юстин.
В. 268. Баглай Павло, Грицишин Микола.
В. 269. Капітан Сенько, Рудий Іван.
В. 316. Хороший Іван, Хороший Анна.
В. 317. Ворощук Володимир.
В. 367. Лесів Федір.
В. 384. Подоля Петро.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 3. Тулевич Василь.
В. 22. Косців Лев.
В. 41. Борсук Йосиф.
В. 42. Букатчук Василь, Букатчук Анна.
В. 65. Сурмай Лука.
В. 69. Бобецький Евген.
В. 70. Кушнір Володимир.
В. 75. Космина Іван, Космина Марія.
В. 78. Маційовський Антін, Маційовський Марія.
В. 86. Нісевич Дмитро, Нісевич Катерина.
В. 114. Гінко Юстина.
В. 116. Шумський Данило.
В. 120. Русинко Еміліян, Русинко Наталія.
В. 155. Олійник Микола.
В. 164. Турянський Петро, Турянська Марія.
В. 165. Зелінка Ева.
В. 172. Філіпов Григорій.
В. 185. Блашкевич Григорій.
В. 202. Баран Марія, Намисняк Анна.
В. 213. Когут Антін, Мишиловський Михайло.
В. 222. Кобилінський Олекса.
В. 223. Сокольський Мирон.
В. 275. Гречин Михайло.
В. 276. Скубяк Михайло.
В. 283. Лобур Іван, Лобур Софія, Сафінський Филип.
В. 287. Гуль Татіяна.
В. 288. Пастернак Микола.
В. 292. Гриб Марія, Гриб Микола.
В. 294. Баюс Стефан, Павчак Юліян, Павчак Параскевія.
В. 320. Лабойко Ольга.
В. 341. Ручинський Микола.

ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ ЗА НЕПЛАЧЕННЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК.

В. 1. Гігович Йосифа.
В. 8. Кривий Антін.
В. 20. Кирщак Павлина.
В. 32. Головчук Онуфрій, Гудима Василь.
В. 44. Чичоловський Василь.
В. 62. Васияк Григорій.
В. 64. Плішка Федір.
В. 70. Мадай Данило.
В. 73. Журба Михайло.
В. 78. Яскулка Йосиф.
В. 83. Балабас Дмитро, Лабяк Михайло, Лабяк Марія.
В. 85. Пстрак Володимир.
В. 91. Давидяк Теодор.
В. 94. Біланюк Петро.
В. 96. Добуш Ілько.
В. 97. Пухір Володимир.
В. 118. Жук Іван.
В. 122. Гурляк Іван.
В. 124. Гапанович Семен.
В. 130. Басаманович Олекса.
В. 133. Сорочан Михайло.
В. 135. Лазоришин Василь.
В. 139. Сидор Андрій.
В. 146. Онисків Андрій.
В. 157. Коцаба Олекса.
В. 161. Балик Іван.
В. 165. Коцоловський Павло.
В. 166. Николич Микола.
В. 176. Тиширович Ілько.
В. 178. Петрачкович Роман, Сисин Лесьо.
В. 192. Гапонський Антін, Шкрамко Олекса, Шкрамко Анна.
В. 201. Мельник Василь.
В. 203. Жибура Іван.
В. 213. Гадус Семен.
В. 217. Белей Василь, Цимбаліста Олекса.
В. 221. Яцко Михайло, Галан Стефан, Мурин Василь, Мурин Марія.
В. 223. Ощипко Микола.
В. 230. Грицик Андрій.
В. 233. Сак Марта.
В. 251. Модний Василь.
В. 253. Яців Семен.
В. 259. Свитач Іван, Свитач Анаст.
В. 267. Жила Іван.
В. 268. Євчин Василь, Граняк Петро, Стоколса Михайло, Зима Йосиф.
В. 273. Ділікат Микола.
В. 276. Федусько Володимир.
В. 295. Куриляк Петро.
В. 296. Сакаль Іван.
В. 318. Слободян Петро.
В. 321. Лазорик Микола.
В. 355. Саракун Михайло.
В. 364. Кобилюх Іван.
В. 369. Сохан Пелягія.
В. 384. Жолнерчик Дмитро.
В. 385. Лозовський Іван.

ЧЛЕНИ ВІДІЙШОВШІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 33. Мацйовська Марія, Зелінка Ева.
В. 38. Баран Марія, Намісняк Анна.
В. 58. Шанайда Антін.
В. 70. Гриб Микола, Гриб Марія, Петришин Андрій.
В. 90. Височанський Йосиф, Височанський Анеля.
В. 115. Скубяк Михайло.
В. 117. Павчак Юліян, Павчак Параскевія.
В. 121. Гладун Михайло.
В. 130. Стасюк Михайло.
В. 140. Каменський Томко.
В. 147. Пастернак Стефан, Пастернак Микола.
В. 165. Мацйовський Антін.
В. 169. Кушнір Володимир.
В. 170. Гречин Михайло.
В. 211. Олійник Микола.
В. 227. Кобилінський Олекса.
В. 234. Тулевич Василь.
В. 235. Пазин Іван.
В. 253. Мишиловський Михайло.
В. 267. Бобецький Евген.
В. 281. Когут Антін.
В. 288. Чиж Михайло, Чиж Юстина.
В. 296. Скробут Василь.
В. 300. Русинко Еміліян, Русинко Наталія.
В. 344. Філішов Григорій.
В. 380. Гінко Юстина.
В. 388. Блашкевич Григорій.

ЧЛЕНИ ПОМЕРШІ.

В. 48. Пех Йосиф.
В. 65. Бенько Василь.
В. 81. Ладний Гнат.
В. 86. Видра Ева.
В. 94. Василик Павло.
В. 98. Дудич Ізидор.
В. 100. Яхвак Андрій.
В. 105. Баховський Юрій.
В. 113. Сахар Михайло.
В. 124. Віщук Микола.
В. 169. Пупич Іван.
В. 189. Костів Олена.
В. 211. Лазар Андрій.
В. 229. Брик Теодор.
В. 230. Кулин Дмитро.
В. 336. Бучик Михайло.

ЗІСТАВЛЕННЄ:

З кінцем місяця падолиста 1923 р. в У. Н. Союзі було повнолітних членів	14.330
В місяци грудни 1923 р. принято нових	505
В місяци грудни 1923 р. принято наново	32
В місяци грудни 1923 р. принято з переступними листами	44
В місяци грудни 1923 р. принято з інших кляс обезпечення	15
Разом	14.926
В місяци грудни 1923 р. суспендовано	69
В місяци грудни 1923 р. відійшли з переступними листами	36
В місяци грудни 1923 р. відійшли до інших кляс обезп.	15
В місяци грудни 1923 р. померли	16
Разом	136
З кінцем місяця грудня 1923 р. в У. Н. Союзі було повнолітних членів	14.790

ЗІСТАВЛЕННЄ ПІСЛЯ І КЛЯС СУМ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

В клясі D на $100	13
В клясі A на $250	329
В клясі AA на $500	4.594
В клясі B на $750	604
В клясі C на $1000	9.089
В клясі BB на $1500	145
В клясі CC на $2000	16
Разом	14.790

РЕКОРДОВИЙ ЗВІТ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. СОЮЗА

ЗА МІСЯЦЬ ГРУДЕНЬ 1923 Р.

НОВОВПИСАНІ ДІТИ:

В. 1. Ярема Михайло.
В. 9. Драгущак Евфрозія, Почекайло Анна, Почекайло Марія, Почекайло Анеля, Почекайло Стефанія.
В. 22. Бардак Йозефина, Кравчук Тимофтей, Олексин Іван, Олексин Анна, Олексин Стефан, Олексин Марія, Пухаль Тарас.
В. 24. Кафка Іван, Кафка Петро, Косцюк Катерина, Косцюк Олекса, Косцюк Марія, Косцюк Зонька, Кудла Петро, Кушнір Григорий, Кушнір Микола, Мичиховська Єлисавета, Мичиховський Йосиф, Мичиховський Іван, Мичиховський Кароль, Мичиховський Антін, Мичиховська Розалія.
В. 30. Вдовяк Вероніка, Гамивка Вероніка.
В. 31. Яжембовський Валентий, Яжембовський Юрій, Яжембовська Марія, Яжембовська Анна.
В. 35. Цегелик Григорій, Цегелик Анна, Пеленська Марія, Прухніцька Юлія, Зазуляк Ольга, Зазуляк Іван, Зазуляк Катерина.
В. 43. Єдинак Петро, Єдинак Мирон.
В. 52. Журавель Роман, Процишин Стефанія.
В. 58. Чиляда Марія, Кляьчко Марія.
В. 59. Кузів Параскевія.
В. 61. Марутяк Іван.
В. 63. Барна Стефан, Барна Магдалина.
В. 70. Гладкий Емиль, Мищук Любов.
В. 72. Здерко Йосиф.
В. 73. Костів Василь Павло.
В. 75. Даньчишин Ольга, Коваль Марія, Коваль Йосиф, Коваль Катерина, Коваль Агафія, Космина Василь, Космина Анна.
В. 76. Гамадик Катерина, Гамадик Микола, Гузар Павло, Гузар Іван, Гузар Михайло, Гузар Антін.
В. 80. Грицак Іван, Кобіта Адам Йосиф.
В. 82. Лисик Анна, Лисик Володимир, Лисик Олекса, Лишега Михайло.
В. 87. Зачидло Юлія.
В. 90. Чепа Теодор, Пухир Анна.
В. 96. Лесик Олена.
В. 104. Миколаїв Володимир, Зельвах Володимир.
В. 121. Іванців Евгеній.
В. 124. Олійник Агафія, Олійник Марія, Олійник Анна, Петрик Стах.
В. 128. Пошивак Александра.
В. 130. Бучна Антоніна.
В. 135. Фонданич Кароль, Фонданич Тереса, Фонданич Станислав.
В. 145. Бабяк Іван, Бабяк Леон, Нуник Володимир.
В. 153. Стасяк Геня, Стасяк Еді, Стасяк Олена, Стасяк Чех, Стасяк Іван.
В. 155. Балух Михайло, Балух Йосиф, Ходан Іван, Ходан Михайло, Ходан Василь, Ходан Дмитро, Ходан Анна, Ходан Йосиф, Яремчак Стефан, Кордияк Ірена.
В. 161. Бахор Франко, Бахор Владислав.
В. 163. Кріль Володимир.
В. 164. Чорний Пилип, Ференц Семен, Ференц Михайло, Грещук Іван, Калинич Теодор, Калинич Стефанія, Мацько Анна, Піціль Іван, Піціль Марія, Пилипко Іван, Пилипко Михайло, Пилипко Марія, Сигін Анна, Сигін Марія.
В. 168. Денис Йосиф, Денис Ольга, Іванило Григорій, Іванило Михайло, Іванило Доська, Космина Григ., Космина Василь, Космина Михайло.
В. 170. Гаратон Анна, Качмарек Анна, Качмарек Марія, Коблан Іван, Коблан Михайло, Коблан Марія.
В. 177. Накопинська Олена, Накопинський Тома, Рекрут О. Стефан, Рекрут Лев Володимир.
В. 181. Ланова Анна, Лановий Франко, Лановий Стах, Лановий Володимир, Ланова Марія, Совецька Настя, Совецький Володимир.
В. 198. Лисяк Петро Володимир.
В. 203. Муж Василь.
В. 206. Чорна Стефанія, Гловацький Володимир, Гловацька Марія, Гловацька Анна, Гловацька Зофія, Матвіїв Стефанія, Матвіїв Михайло, Матвіїв Василька, Самборський Василь, Заходник Анна, Заходник Василь.
В. 218. Омелян Франко, Омелян Янина, Рудяк Володимира, Сухар Мих.
В. 229. Ізак Олена.
В. 234. Гвіздь Ольга, Коник Андр.
В. 239. Хмелик Текля, Хмелик Іван, Хмелик Дмитро, Мокрицька Марія, Мокрицький Михайло, Мокрицька Маланя, Мокрицький Іван, Мокрицька Анна, Шегда Іван, Тоганчин Текля.
В. 242. Мазур Анна.
В. 253. Приступа Михайло, Андрусик Петро, Андрусик Михайло, Олінкевич Володимир, Олінкевич Михайло, Мельник Марія, Пукиш Михайло, Яців Іван, Пукиш Марія, Приступа Параскевія, Пукиш Анна.
В. 258. Кріль Володимир.
В. 263. Каменюк Павло, Коваль Петро, Коваль Марія, Коваль Ольга, Ороняк Марія, Захарків Сташка, Заневич Ігнатій, Заневич Анна, Заневич Юлія, Зарічний Іван, Зарічна Марія, Зарічний Юрій, Зарічна Юлія.
В. 270. Мисак Петро, Стегницький Йосиф, Стегницький Андрей, Стегницька Варвара.
В. 275. Крижановський Тадей.
В. 278. Гаврищків Марія, Гаврищків Евгенія.
В. 282. Андрусишин Павло, Яворський Мирослав, Танасишин Михайло, Танасишин Іван.
В. 284. Дашко Зофія.
В. 288. Хемій Зофія, Николаїв Іван, Підгурський Петро, Підгурський Вол.
В. 296. Василик Михайло.
В. 316. Бойко Ольга, Данилишин Михайло, Коритко Кароль, Плюта Іван, Плюта Андрей.
В. 338. Драган Стефан, Опар Юлія.
В. 351. Сидейко Галька, Сидейко Йосиф, Сидейко Анна.
В. 357. Іванців Катерина, Іванців Микола, Іванців Григорій, Іванців Анна, Тварда Марія, Твардий Микола, Твардий Михайло, Тварда Анна, Твардий Григорій.
В. 363. Луцишин Іван, Михалюк Теодозія, Непорадна Анастазія.
В. 365. Давид Іван, Цибринський Михайло, Цибринська Марія.
В. 385. Лузецька Анна, Лузецький Петро, Лузецький Олекса, Лузецький Іван.
В. 388. Новосельський Іван, Новосельська Юлія, Каминська Юлія, Каминська Евгенія.

НАНОВО ПРИНЯТІ:

В. 7. Яsканич Анна.
В. 276. Фізор Михайло, Фізор Марія, Сисин Микола, Сисин Ілько, Сисин Василь, Сисин Петро.
В. 316. Хороший Михайло, Хороша Олена, Хороша Марія.

ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ (КАРТАМИ):

В. 22. Косців Юлія, Косців Стефанія, Косців Богдан.
В. 25. Гела Теодор.
В. 42. Букатчук Іван.
В. 75. Космина Катерина.
В. 116. Шумський Василь, Шумський Стефан.
В. 120. Русинко Катерина, Русинко Андрей.
В. 130. Захарків Михайло.
В. 148. Біленька Зофія, Біленька Петронеля, Біленький Іван, Біленький Павло, Біленький Михайло, Біленький Петро, Гусак Іван, Гусак Тома, Куфтяк Іван, Куфтяк Павлина, Куфтяк Стефанія, Миськів Яків, Миськів Марія.
В. 155. Олійник Анастазія.
В. 164. Турянський Ростислав.
В5. 288. Пастернак Анна.
В. 292. Гриб Іван, Гриб Михайло, Гриб Антін, Гриб Катерина, Гриб Василь, Гриб Анастазія.
В. 341. Ручинська Зофія, Ручинський Микола, Ручинська Анна.

СУСПЕНДОВАНІ:

В. 18. Підлипчак Розалія, Підлипчак Олена.
В. 63. Бек Іван.
В. 64. Плішка Юрій, Плішка Іван, Плішка Марія, Плішка Микола, Плішка Михайло, Плішка Теодор.
В. 70. Мадай Василь.
В. 78. Яскулка Іван, Яскулка Марія, Яскулка Андрей, Яскулка Анеля, Яскулка Леон.
В. 85. Пстрак Анна, Пстрак Розалія, Пстрак Параскевія, Пстрак Володимир, Пстрак Олекса.
В. 87. Мидяк Михайло.
В. 98. Лукасік Чеслав, Лукасік Тадей.
В. 113. Гочак Анна, Гочак Катерина, Гочак Розалія.
В. 130. Басаманович Марія, Басаманович Франко, Басаманович Зофія.
В. 176. Тишкович Іван, Тишкович Анна.
В. 218. Гарасимів Зофія, Омелян Анеля.
В. 223. Ощипко Тарас, Ощипко Воля, Ощипко Мирослав, Ощипко Марія.
В. 230. Грицик Катерина.
В. 234. Захаркевич Олена, Захаркевич Едвард.
В. 259. Генсьорська Марія, Свитач Іван, Свитач Анна.
В. 276. Петришак Йосиф, Петришак Олена, Жук Юстина, Зиндран Михайло, Коруна Даниїл, Коруна Ева, Коруна Катерина, Муральчик Іван.
В. 326. Прокоп Анна, Прокоп Михаліна, Прокоп Юлія, Прокоп Марія, Прокоп Іван, Прокоп Стефанія.
В. 339. Палко Михайло, Палко Вас.
В. 385. Лозовська Анна, Лозовський Володимир.

ВЗЯВШІ ПЕРЕСТУПНІ ЛИСТИ (КАРТИ):

В. 55. Біленький Михайло, Біленький Павло, Біленький Іван, Біленька Петронеля, Біленька Зофія, Біленький Петро, Миськів Марія, Миськів Яків, Куфтяк Стефанія, Куфтяк Павліна, Куфтяк Іван, Гусак Тома, Гусак Іван.
В. 70. Гриб Іван, Гриб Михайло, Гриб Антін, Гриб Катерина, Гриб Василь, Гриб Анастазія.
В. 147. Пастернак Володимир, Пастернак Анна.
В. 211. Олійник Анастазія.
В. 219. Гела Теодор.
В. 300. Русинко Катерина, Русинко Андрей.
В. 380. Гінко Йосиф, Гінко Микола.

ПОМЕРШІ:

В. 164. Турянський Ростислав.
В. 220. Снyданко Петро.

Зіставленнє рекордів Молодечого Департаменту У. Н. Союза.

З кінцем місяця падолиста 1923 р. дітей обезпечених в Молодечім Департаменту У. Н. С. було	7.421
В місяци грудни принято нових	256
В місяцю грудни принято наново	10
В місяцю грудни принято з переступними листами	36
Разом	7.723
В місяцю грудни суспендовано	61
В місяцю грудни відійшли з переступними листами	27
В місяцю грудни померли	2
Разом	90
З кінцем місяця грудня 1923 р. в Молодечім Департаменті У. Н. Союза було обезпечних дітий	7.633

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ:

З кінцем місяця грудня 1923 р. повнолітних членів	14.790
Дітей членів	7.633
Разом всіх обезпечених в У. Н. Союзі	22.423
З кінцем попереднього місяця було	21.751
В грудни 1923 р. прибуло	672
Разом	22.423

УВАГА

котру кождий відділовий урядник і член Українського Народного Союза повинен пильно прочитати і до неї тісно застосуватися.

Так повнолітні як і молодечі члени У. Н. Союза, оголошені в рекордовім звіті за місяць грудень 1923 р. як суспендовані або виключені за неплаченне місячних вкладок чи з інших шричин згідно зі статутом організації, коли хотять і надальше бути членами У. Н. Союза, мусять зголоситися в протягу сего місяця (січня) до своїх відділів і вписатися наново, заплативши всі свої вкладки і залеглости до місцевої каси на руки відділових урядників. Єсли цего не зроблять до кінця місяця січня 1924 р., то в лютім 1924 року мусять виповнити нові аплікації (просьби о принятте) наколи схотять бути дальше членами У. Н. Союза, подібно як кождий новий кандидат. Ці знов члени, так повнолітні як і молодечі, котрі в місяци грудни 1923 р. взяли переступні листи а еще доси не зголосилися до іншого правно істнуючого відділу У. Н. Союза, мусять це зробити в місяци січни 1924 р., бо на другий місяць, то є в лютім 1924 р. стратиліб всі членські права і моглиби бути принятими лиш на підставі нових аплікацій (просьб о принятте).

І. Квитанюк, гол. рек. секретар.

ПОВНЕ ЩАСТЄ.

(2)

Таким скаменілим був Іван. Ніколи не давби ні милостині ні жертви на ніяку ціль. Знакомі старці уже і не підходили до його порога. На мітингу чи у церкви, як збирали надзвичайну збірку на якусь добродійну ціль, не підсували вже ні таци ні капелюха до Івана. Він чванився тим, що "на марнє" не випустив ні цента.

Щобільше Іван навіть не памятав за своїх старих родичів. З листів до других він знав, що вони живі та що бідують, але йому було байдуже. Він не почувався до ніякої вдячности ні упроти них ні проти нікого. Він сказав собі, що він сам соб викував свою долю та що йому ніхто ніколи у нічім не поміг.

Може у тім і було трохи правди, але не зовсім. Його вбогі родичі годували його, поки могли, а що відтак пустили у світ, то длятого передовсім, щоб йому лекше було. Вони знали, що на службі бодай їсти дадуть та що не буде голий ходити. А вони самі і того "добра" йому дати не були в спромозі. Бідні люди, хочби як любили діти, не годні тої любови показати. Покришилиби свої серця на шматочки, якби з того дітям користь. А діти, як діти, не видять родичів муки, а тямлять тільки те, що від родичів дістали. І виростуть і не розуміють, що ніхто не може дати того, чого сам не має. Колиб родичі самі болювались, роскошували, а дітий в поневірці тримали, тоді вони булиби винні. Але нуждарі не винні, коли дітям не можуть дати нічого крім своеї любови. Непроявлена, сіра тота любов, але певне не менше глибока, ніж у богачів. І це треба знати усім тим, у кого були вбогі родичі.

Іван не розумів своїх батьків, бо розуміти не хотів. Його аж млоїло, коли нагадав собі стару, похилену хатчину та нужденну обстанову тої одної кімати, де колись він жив з родичами і другими дітьми. Він вже нині не міг поняти, як можна так жити на світі, таким страшним життєм. І все чомусь він мав жаль за свій дитинячий вік, за ранну молодість, за усі свої терпіння до своїх родичів.

Він аж в Америці навчився читати і навіть у тім обвинувачував батьків. Чому його не післали до школи?

А ті родичі його і по нинішний день журилися, де і як дістати топку соли, щоби посолити трохи бульби яка була їх щоденною стравою. А колиби зібрав докупи усьо майно, яким вони роспоряджають, усю їх бідну одежу і запас поживи, то однодневня платня американського робітника годна заплатити за увесь той "маеток" галицького "халупника" під Різдво.

Закаменіле серце Івана не хотіло того бачити і розуміти. Він бачив тільки себе і вмів тільки жаліти себе самого і то без потреби, бо його біда вже давно минула.

* *

Другого дня, при роботі, "бос" сповістив, що усі робітники будуть робити годину коротше, бо відбудеться загальний мітинг. Іван роздумував в своїй голові, якаб причина тим зборям. Але ні сам не годен був вгадати, ані ніхто, кого питав, не годен нічого сказати.

О назначеній порі сотки робітників заповнили велику салю фабрики. На плятформі сидів сам властитель підприємства, а біля нього декілька осіб обох полів. Між робітниками мож було розпізнати ріжнородні національні типи. Переважала англьо-саська, але поруч неї сиділи представники майже усіх европейських народів.

Із гуртка людий, що сиділи на підвисшенню, виступив високий, кремезний чоловік. Старий але крепкий мущина. По сали пішов шепіт; на устах усіх було імя славного оборонця робітників. Він поглянув очима по зібраних, задзвоив маленьким дзвінком, а коли стало тихо, промовив: Товариші співгорожани! Як голова нинішних зборів отвираю їх тим, що представляю вам особу, яка найбільше гідна цей мітинг розпочати. Представляю вам добродійку (тут подав імя і назвисько), яка ціле свое життя посвятила на службу тим, що терплять, що потребують помочі. Перед вами стане зараз людина, яка ніколи не робила ріжниці, хто з якого краю прийшов, а для всіх була доброю сестрою і матірю. Кождий з вас знае еї, бо коли сам не зазнав еї доброти, то чув від других про еї велиді діла для "менших братів".

Він замовк, а на сали залунали оплески. Але цей оплеск йому був тільки легеньким вітром супроти тої бурі оплесків, яка зірвалася на привіт виступившій на перед плятформи бесідниці.

Невеличка, з посивілим волоссем, уся зворушена, стояла вона і усміхалася до всіх своїми добрими, ласкавими очима.

Єї бесіда була коротка, без ніяких високопарних фраз. А проте за кождим єї реченнєм зривалися нові оплески, а сльози блестіли на всіх майже очах. Вона говорила про бідних в богатій Америці і про нужду в зруйнованій Европі. Вона спімнула також про велике горе Вірменів, Сирийців та про страшні злидні міліонів дітий-сиріт. Вона короткими, простими словами, змалювала страшний обрз людського терпіння і обовязок кождого, щоби помогти. Вона говорила, що робітничі маси не сміють дати собі видерти того привилею з рук, щоби нести поміч безпомічним. Нехай міліонери роздають сотки тисяч пожертв — це їх обовязок. Але коли кождий робітник зложить меншу жертву, то вислід буде і більший і милщий, бо це буде складка сердець, які відчули людське горе до самого дна души, бо самі це горе колись пер були.

(Конець буде)

НОВА ЗНАХІДКА З ІСТОРІЇ ГАЙДАМАЧЧИНИ

В. В. Міяковський, завідуючий губерніяльним архівом ім. В. Антоновича у Київі, знайшов нові, цілком до цього часу невідомі документи по історії гайдамацького повстання 1768 року.

Документи ці були розшукані в архиві київського генерал-губернаторства, до якого, як видно, вони були передані по закінченні справи, яку провадив тогочасний генерал-губернатор Воєйков.

Складаються вони головним чином з дописів і присуду над Гайдамаками, а також розпоряджень, ріжних рапортів та інструкцій московської влади що до придушення повстання.

Починається справа з допиту невеликого гайдамацького загону. Першого допитують козака запорожського Щербинівського куреня Сидора Головатого. Далі йдуть допити инших гайдамаків ріжних загонів, а також їх ватажків: Залізняка і його осаула Бурки.

Подані також цілі реєстри гайдамацьких загонів. Зазначається в списках заарештованих в більшости походження їх та соціяльний стан: чи пішов у гайдамаки із козаків (запорожських чи надвірних) чи з селян.

Допитують кілька разів, по ріжних інстанціях, особливо самого Залізняка, якого ми тут маємо чотири свідчення і три очних ставки з иншими гайдамаками. Ці свідчення Максима Залізняка надзвичайно цікаві; вони дають багато нових даних про початок повстання, місцевости, де воно провадилося, і взагалі багато деталів з його історії.

Починається свідчення Залізняка так:

„Зовуть мене Максимом, Іевлів син, Залізняк, віри я грецької, з мужиків. Мешкав раніш в польській области, Чигиринської округи, в містечку Медведівка, а потім, після смерти батька свого, пішов до Запоріжської Січі..."

Далі він оповідає багацько цікавих подробиць про повстання. Так, після запитання про Уманську різню, він каже, що всього забито було в Умані, на його думку, до 2,000 людей, чоловіків, жінок та дітей. Вбивали ляхів, жидів та людей грецької віри, які підтримували їх. Пограбовано козаками було 10.100 рублів грішми, а иншого майна підрахувати неможливо, бо кожен брав собі, скільки хотів.

Цікаво також одмітити оповідання про прилучення Ів. Ґонти з 400 козаками до Залізняка. Як виявляється, Ґонта виступив на зєднання з гайдамаками з Умані, але довго не міг зустрітися з ним і шість тижнів обидва загони блукали, що дало, звичайно, змогу польській шляхті організувати хоч якунебудь оборону.

В справі маються також два підписи Івана Ґонти, автографів якого досі ще не було знайдено. Він виступає в цьому процесі лише, як свідок, бо, як ми знаємо, його, як польського підданця, було видано полякам. Підписався він тут за Максима Залізняка, який, як неписьменний, сам підписати свої свідчення не міг (до речі, цей факт остаточно розбиває голословні твердження деяких істориків, нпр. Шероцького, про це, що Залізняк був освіченою людиною). Ці підписи Ґонти зроблені по польськи (що не є дивним, бо, як ми знаємо, він був людиною польської культури), але з ортографічними помилками.

В справах маються також і присуди, як над Залізняком, так і над иншими гайдамаками. Присуди дуже суворі: більшість була присуджена до карі на горло, ще й з додатком ріжних непотрібних жорстокостей: напр., видерти ніздри, відрізати носа та т. п. Але потім більшість вироків була замінена иншими, менш суворими.

Присуд над самим Залізняком такий: Полковник Максим Залізняк — колесувати і живим на колеса покласти; а замісць того, бити батогом, 250 ударів, вирізати ніздри, заклеймити.

Цілий цей гайдамацький процес складається з кількох справ. Спочатку йдуть справи невеликі, з допитами окремих гайдамаків, а далі три великих справи.

Писані вони на звичайному папері скорописю XVIII. віку, дуже гарно і розбірливо, за винятком допиту Залізняка.

Подаючи ці відомости про нову знахідку в київській пресі, С. Шамрай зазначає з приводу цієї знаходки:

„Відомости, які знаходяться в цих справах, дуже цінні. Більшість із них цілком нові і невідомі дослідувачам. Досі повних відомостей про слідство і допити гайдамаків не було; наведено лише слідство польського суду (у Шульгина). Правда, ми маємо згадку у Равіти-Гавронського, що небіжчик Каманін знайшов якісь документи про гайдамацьке повстання, але вони однаково опубліковані не були і взагалі невідомі. Гадати-ж, що Каманін знайшов якраз ці документи, які зараз оце розшукані в губерніяльному архиві, цілком неможливо, бо тоді-б вони не залишилися цілком невідомими в архиві. Можна хіба припустити, що Каманіну попали до рук якісь копії з деяких допитів, що знаходяться в цих справах.

Цікаві також ці матеріяли у відношенню до зясування старої суперечки між польськими та українськими істориками що до самої природи повстання. Як відомо, польські історики вважають гайдамаччину проявом хижацької вдачі українського народу проти панів та культури, простим бандитизмом, бажанням руйнувати і пограбувати. Українські-ж історики дивляться глибше в цей рух і шукають певних причин, які викликали його, причин, які виправдують його появлення. В цих нових матеріялах, які зараз знайдені, є докази тих причин, того специяльно-економічного гніту польських панів над українськими селянами, гніту, який викликав цей виступ. Вони мусять спростувати більш патріотичні, ніж наукові твердження польських істориків, що до цеї боротьби, боротьби, правда, часто грабіжницької, але яка має, безперечно, клясовий ґрунт і являється боротьбою, висловлюючися сучасними термінами, українського пролетаріяту (і деяких декласованих елементів, напр. запорожців) проти польської земельної буржуазії. Кількість матеріялу, що до останньої думки виявить більш детальне дослідження. Отже ми можемо сконстатувати, що цей матеріял дає нові відомости цілком ще не використані в історичній науці і освітлює багато неясних сторін гайдамацького повстання 1768 р., які ще й досі мало відомі."

Над дослідуванням цих новознайдених дорогоцінних матеріялів працює зараз у Київі відомий український історик професор Осип Гермайзе. На підставі цього нового жерела О. Гермайзе готує велику працю, призначену для 5-го випуску збірника 1-ого відділу Всеукраїнської Академії Наук. Не підлягає ніякому сумніву, що досліди проф. Геймайзе дадуть цікаві матеріяли по історії клясової і національної боротьби на Україні в XVIII віці і розвіють ті неясности, а за часом і просто тенденційні вигадки, які зявилися наслідком неосвітлених документальними даними сторін цієї боротьби, в іноземній, особливо в польській історичній літературі. **О—д.**

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З НОРТГЕМПТОН, ПА. І ОКОЛИЦІ ПОЗІР!

В день Богоявления,

В СУБОТУ, 19. СІЧНЯ Ц. Р.

відбудеться в Укр. Православній церкві в Нортгемптон

ПОСВЯЧЕННЯ ПРАПОРА

злучених товариств. Посвячення з проповідию відбудеться сейчас після Сл. Божої. На це торжество повинні явитися усі члени слідуючих товариств (в відзнаках): Тов. Січові Стрільці, від. 44 У. Н. С.; від. 103 О. Р. Б.; тов. ім. Тараса Шевченка, від 193 У. Р. С.; Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 175 У. Р. С.; Тов. ім Івана Богуна, від. 103 Нар. Помочи. Після посвячення прапора всі присутні підуть на ріку, де відбудеться освячення води.

О годині 6-тій вечером усі члени вище згаданих Товариств зволять явитися в гали Української Православної Церкви, звідки з прапором і з музичною бандою удадуться на галю гром. Степана Глущака, де відбудеться

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

До участи в торжестві посвячення прапора і в бали запрошуємо крім членів вище згаданих Товариств усіх Братів Українців з Нортгемптону і околиці. 12

Антін Мазур, Лука Демчук, Василь Шишка.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошеня до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошеннем, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенне одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміcтрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошеня чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

КАТАЛЬОГ
КНИГАРНІ „СВОБОДИ"

83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержанне своєї літератури, не жаліли часу на читанне книжок, не дивились вбоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, єсли народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свободи" (Українського Народного Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці попирають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

* * Абу Касимові капці, арабська казка І. Франка 30
* † Ad astra і инші новелі, нап. О. Шевчук 20
* * Аталюнка або дочка дебрів, оповіданне з часів боїв між Европейцями й Індіянами 20
* Американські трости. — Ковбок (казка). — Еміґранси. — Дні нашої слави і недолі 15
* † Аритметичні правила А. Чепіги (перерібка В. Верниволі) 20
* † Багдад, Вавилон, Ниневія, подорожні оповідання Свена Гедіна, з ілюстраціями 45
* † Байки Езопа для української молодіжи, переповів Л. Селянський, з 4 ілюстраціями, брош. 20, опр. 30
* † Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
* † Байки Івана де-ля Фонтена, переклав Л. Селянський, брош. 20, опр. 30
* † Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
* * Байки небилиці 10
* * Батьківщина й инші оповідання, Ів. Франка 25
* * Библійни повісти изъ старого и нового Завѣта (съ образками), написани священникомъ О. Л., опр. 1.50
* † Біблія, святе письмо старого і нового завіту мовою русько-українською, переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького і д-ра І. Пулюя; в полот. оправі 3.00
* † Біля машини, оповіданне В. Винниченка 10
* Блаженний чоловік і инші оповідання 15
* * Блискавиці, суспільна студія і Жовнірські оповідання, Мих. Яцкова 50
* Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі 15
* * Боги жаждуть крови, нап. Анатоль Франс, з французької мови переклав О. Пашук 75
* * Борба світів В. Велса 40
* * Боротьба о сонце 5
* * Борці за правду, повість А. Кащенка 50
* † Борці за правду, історичне оповідання А. Кащенка, видання 4-те 45
* † Брати Моуглі, оповіданне з життя дитини між звірами, Р. Кіплінга (переклав Ю. Сірий) 60
* * Букварь для дітий першого року науки (Народна Школа, перша часть), опр. 30
* * Букварь Дм. Андрейка 50
* * Варвара Убрик, опов. з життя в монастирях 1906 року. — 2. Вірші. — 3. Між бурливими філями, драма на 4 дії, В. В. Бабієнка 40 35
* * Великий сонник 40
* Весела бандура, повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців 50
* Весела книжочка, з 17 образками. Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий 35
* Веселі вірші, С. Руданського 10
* * Ветеринар, або як лічити і плекати домашні звірята, зібрав і перевів після українських і англійських видавництв М. М. Белеґай, з ілюстраціями 60
* * Вечері на хуторі біля Диканьки, повістки Миколи Гоголя 15
* † Вибір поезій, О. Федьковича 10
* * Віддячився, оповіданне з козацької давнини, А. Чайковського 1.00
* † Відмолодження, після д-ра А. Штайнаха написав Петро Франко, з образками 10
* * Відродженне, роман в 3-ох частях, гр. Льва Н. Толстоя (переклав В. Сімович) 2.25
* † Відродження, роман Льва Толстоя, переклав Василь Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Боднарського зрівнане видання. Три частини в двох томах. Брош. 2.25, опр. 2.75
* † Від себе не втечеш, оповідание Марка Вовчка 20
* Вільний чоловік і инші оповідання, Ст. Костіва 40
* Вічевий співаник 5
* * Вічний Жид 10
* † В затінку й на сонци та инші оповідания, нап. Юрій Кміт, брош. 35, опр. 50
* * В неділю рано зілле копала, оповіданне О. Кобилянської 75
* Вода в природі. — Уміркований та щирий, В. Винниченка. — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі 20
* † Вступ до метафізики, нап. Анрі Берґзон, пер. Евген Яворовський 35
* Вся людська твар з хвалою прийде й инші оповідання 15
* * В тумані, оповідание, Л. Андреева 20
* † Гайдамаки Тараса Шевченка, видання ілюстроване артистом А. Г. Сластьоном, велика настільна книга (13x17 цалів), в карт. оправі 3.50, в полот. оправі 5.00, в люкс. оправі 6.00
* † Гайдамаки Т. Шевченка 50
* * Галицькі анекдоти, гумористичні оповідання, Мет. Руса 10
* † Галичина в життю України др. М. Лозинського 25
* * Галка смерти. Свобідно за Марк Твейном переклав В. Держирука 5
* * Гарна історія о терпеливій Олені, донці Антонія, турецького цісаря з Константинополя 20
* Гаси огонь, поки не розгорівся й инші оповідання 20
* * Герой капіталу Антона Сінклера (переклала Н. Романович) 30
* Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями 25
* * Гіпнотізм і суґґестія в 2-ох частях 40
* † Голод, оповіданнє, В. Винниченка 5
* † Гордий царь, Про царенка Івана та чортову дочку, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського 20
* † Гостинці, збірка фейлетонів, Миколи Синежупанця 25
* † Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге виданне з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі 3.75
* * Грішники, роман-хроніка, О. Я. Конисього 80
* * Гумор і сатира 25
* † Гуморески, нап. А. Аверченко, пер. з російського, брош. 20, опр. 30
* Гумористичні оповідання О. Стороженка 10
* Гуцули й Гуцульщина Г. Хоткевича 25
* Ґеновефа, оповіданне про княжну невинно засуджену на смерть 30
* † Ґеновефа, оповіданне для народу, переповів Антін Яворівський, з численними образками 35
* * Ґеографія Ю. Левицького, в оправі 80
* † Ґолем, оповіданнє, Г. Майрінка (переклав В. Левицький). Брошур. 1.25, в оправі 1.50
* * Дарвінізм Еміля Феррієра (переклад з франц.) 80
* Два брати (з байок) Братів Ґріммів 15
* * Два мужі — одна жінка, оповіданне Е. Золі (переклав Ом. Ревюк) 20
* * Дві могилі, оповіданне з сибірського життя І. Королевського 10
* * Дві староруські повісти про св. О. Николая, нап. др. В. Щурат, з 3-ма ілюстраціями 10
* * Девять братів і десята сестриця Галя, Марка Вовчка 20
* † Девять братів і десята сестриця Галя, оповіданне Марка Вовчка 20
* Де любов, там і Бог, оповіданне, гр. Л. Толстоя (переклав Ю. Сірий) 15
* † Дещо про гроші 10
* * Діявольська справа, або Як ксьондз Шмідт замордував Анну Авмілер 25
* * Для домашнього огнища, повість, І. Франка 85
* * Доля України, вірші, Дм. Штогрина 35
* * Домашна кухня, або як варити і печи, Леонтини Лучаківської, в оправі 1.00
* * Домашний лікар, М. М. Белегая 75
* † Достойно есть, збірка в Шевченкові роковини 15
* † Думки Тараса Шевченка 20
* Дяк, оповіданнє, Марка Вовчка 20
* * Еволюція в образках, Д. Гирда 1.25
* * Евстахій, повість з перших віків христіянства, Хрістофа фон Шміда 30
* † Електричність, Н. Р. Кемпбела 35
* * Есперанто, український підручник міжнародної мови 40
* * Єзуїтська преподобниця, історичне оповіданнє, Ор. Левицького 25
* * Єлисавета, мучениця на царськім престолі, з німецького переклав М. П. Б. Ясенівський 60
* * Жителі Марса, Вол. Ґериновича 10
* Життє, зарібки, організації і т. п. в Злучених Державах 15
* * Житепись чорта, М. Шустакевича 15
* Жінка і її значінне в суспільнім життю. — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отамана. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі 15
* Жовнір; Оферма, оповідання з військ. життя 10
* Журавлі й инші оповідання 15
* † Завдання нової школи, нап. др. Густав Вінекен 10
* За вольности України Яр. Веселовського 5
* † Залісе, повість Осипа Маковея, друге справлене видання, брош. 1.00, опр. 1.25
* † Замітки про сільське господарство Вол. Нікольського 35
* † Заппена юпочка, оповіданне, В. Винниченка 5
* * Запорожська слава, історичне оповіданне, А. Кащенка 50
* † Запорожці, казка Івана Нечуя Левицького 20
* * За рідний край, оповіданне з часів Хмельниччини, Н. Бурлаки 30
* За сестрою, оповіданне з козацької старини, Андр. Чайковського 35
* * Захар Беркут, образ громадського життя карпатської Руси в 13-тім віці, др. І. Франка 50
* † Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, брош. 1.25, опр. 1.50
* † Земля, повість Ольги Кобилянської, брош. 1.75, опр. 2.00
* † Збірка „Вільного Слова" за перший рік видання в полоні 1916 року 10
* * Збірка оповідань для української молодіжи 40
* Збірка повісток 10
* † Збірник народних пісень і дум, брош. 50, опр. 65
* † З великих днів, поема, нап. О. Кобець, з образками 15
* † З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листе" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій. Брош. 2.75, в полот. оправі 3.40
* † Звідки взялися і що значать назви „Русь" і „Україна", др. Л. Цегельського 30
* † Звуколірність, поезії Клима Поліщука, книжка друга 10
* † З Дніпра на Дунай, оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-те 40
* З життя первісного чоловіка, про життя первісних і сучасних дикунів 35
* † З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся 60
* † З культурного життя України, нап. др. Зенон Кузеля 10
* * З ласки родини, повість в 3-ох частях, др. А. Чайковського 1.50
* Знанне життя, др. С. Демидчука 30
* † Зоольоґія для вищих початкових шкіл та ґімназій з багатьома малюнками та барвними таблицями, нап. др. Іван Раковський, брош. 50 опр. 75
* З років війни, сатиричні ілюстрації з европейської війни, оповідання і инше про старий край і Америку 30
* * З теренів европейської війни, що ділось і діесь в нашім рідним краю 50
* * З фільозофії політики, нап. др. А. Крістензен, пер. Мих. Лозинський 65
* * Іван Дуран та инші оповідання, гр. Л. Толстоя 25
* * Іван Коновченко й инші оповідання 20
* * Іван Франко, біоґрафічно-літературний нарис 20
* * Із звірячого царства, перша сотня найкращих казок. Зібрав В. Держирука 20
* * Ікона Пречистої Діви, оповіданне для народа, нап. Хрістоф фон Шмід, пер. Вас. Меренькiв 10
* Ілюстрована збірка. Вуси (3 ілюстрації). — Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана запорожським козакам. — Відповідь запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти 20
* * Ілюстрована історія України в 2-ох томах, М. Грушевського, в оправі 3.25
* * Ілюстрована свята інквізиція, страшна смерть за віру в Бога 50
* * Ілюстроване українське письменство в житеписах, др. М. Пачовського 35
* * Індустріяльний юніонізм Даниїла де Леон і Промова В. Дебса 25
* † Інститутка, оповіданне Марка Вовчка 20
* * Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з англійського М. Павлик) 1.50
* † Історія Греції та Риму для школи й самонауки, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський 65
* Історія заложення Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сміються з пяної людини. — Як Сніжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі 15
* * Історія Московщини до Петра Великого 40
* * Історія о золотокрилім лицарю 10
* * Історія паризької комуни 15
* * Історія про гарну Маґельону, оповіданне з давних часів, і Про злодія у селі Гаківниці, оповіданне, П. Куліша 25
* * Історія про Луця Заливайка, Ів. Наумовича 30
* * Історія про малого Пилипка 20
* * Історія про сироту Івася 20
* * Історія про трийцять одного 10
* * Історія України-Руси, з образками, нап. Олександер Барвінський, з додатком ґеографії українських земель 40
* † Історія української громади в Раштаті, нап. Омелян Терлецький, з ілюстраціями 1.75
* † Казки братів Ґріммів, з переднім словом, портретом автора і малюнками в тексті 20
* † Казки братів Ґримм в чотирох томах з 180 малюнками, том І. 60
* † Казки Вільгельма Гауффа, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок) 60
* † Казки Вільгельма Гауффа, з 82-ма малюнками, частина друга (пять казок) 60
* Казки про Циганів 10
* * Кайдашева сімя, повість, І. Нечуя-Левицького 60
* † Кайдашева сімя, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, брош. 1.25, опр. 1.50
* * Каменярі, журнал студентського кружка за рік 1919 1.00
* * Камінна душа, повість, Гната Хоткевича 1.50
* * Канадійський кобзар, нап. П. Ясенчук 25
* * Карл Маркс, його життє і наука, Еміля Гекера 15
* * Кармелюк і Невільничка, оповідания Марка Вовчка 20
* † Кармелюк, Невільничка, народні оповідания Марка Вовчка 20
* * Катехизм о. Конст. Курилла 20
* * Катихизм. христіянсько-католицької релігії, третий наклад 30
* * Кльод Ґе і другі оповідання 20
* * Кляса проти кляси, Л. Мартова 5
* † Книжка про Німеччину. Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В картон. оправі 1.00
* * Князь і жебрак, оповіданне Марка Твейна 50
* * Кобзар Т. Шевченка (в 1-ім томі) 1.00
* * Кобзар Т. Шевченка (в 2-ох томах) 1.50
* † Кобзар Тараса Шевченка, з портретом автора, сторін XVI+707, брош. 1.50, в полот. оправі 2.25
* * Козацька пімста, оповіданне з козацької старовини, А. Чайковського 30
* † Козацька помста, оповідання з козацької старовини, Андрія Чайківського, друге видання 40
* * Коли зійшло сонце, оповіданне з 2.000 року, П. Крата 30
* † Коляди або пісні на Рождество Христове, одиноке на народню мову поправлене видание 20
* Коляди і щедрівки на Рiздво Христове і Богоявленне, з додатком пісень страстних, воскресних і инших пісень церковних 25
* * Кому потрібна війна, нап. А. К., пер. з рос. І. Стефаницький 10
* † Контрасти, нарис, В. Винниченка 10

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий моні-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюванню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖЕЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яко подано у повисшій адресі:

„SVOBODA". 83 Grand Street. Jersey City, N. J.